

ГЛАВА ВТОРА ЧОВЕШКАТА ОБЩНОСТ

- 355 1877 Призванието на човека е да прояви Божия образ и да се превърне в образ на еднородния Син на Отца. Това призвание приема лична форма, понеже всеки е призван да влезе в небесното блаженство. То засяга също цялата човешка общност.

Член 1 ЛИЧНОСТ И ОБЩЕСТВО

I. Обществен характер на човешкото призвание

- 1702 1878 Всички хора са призвани към една цел – към самия Бог. Съществува сходство между единството на Божествените Лица и братството, което хората трябва да установят помежду си в истината и в любовта.¹ Любовта към ближния е неделима от любовта към Бога.
- 1936 1879 Човешката личност се нуждае от обществен живот. Той не е някаква прибавка към човека, а по своята същност е едно изискване на неговата природа. Човек развива собствените си качества чрез взаимните връзки, задължения и диалог с ближния, със събратята си, и по този начин отговаря на призиванието си.²
- 771 1880 *Обществото* е единство от хора, свързани органично от принцип на единство, който надвишава всеки един от тях. Общество, едновременно видимо и духовно, събрание, което пребъдва във времето: то съсредоточава в себе си миналото и подготвя бъдещето. Чрез обществото всеки човек е „наследник“, получава „таланти“, които обогатяват неговата собствена стойност и които той трябва да развие.³ С основание все-

¹ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 24: AAS 58 (1966) 1045.

² Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 25: AAS 58 (1966) 1045.

³ Вж. *Лук.* 19, 13. 15.

ки дължи преданост на общностите, към които принадлежи, и уважение към властите, натоварени за общото благо.

1881 Всяка общност се определя от целта си и следователно се подчинява на специфични правила, но „човешката личност е и трябва да бъде начало, субект и цел на всички обществени институции“⁴. 1929

1882 Някои общества, като например семейството и държавата, съответстват по-непосредствено на човешката природа. Те са € необходими. За да се улесни по-голямо участие в обществения живот, необходимо е да се насърчава създаването на асоциации и институции на избирателна основа „с икономически, културни, социални, спортни, почивни, професионални и политически цели“ както вътре в политическите общности, така и в световен план“⁵. Тази „социализация“ изразява също естествения стремеж, който подбужда хората да се обединяват, за да достигнат цели, които надвишават индивидуалните способности. Тя развива качествата на личността, в частност чувството за инициативност и отговорност. Тя помага за гарантиране правата €.⁶ 1913

1883 Социализацията крие и опасности. Много силна намеса от страна на държавата може да заплаши свободата и личните инициативи. Църковното учение е изработило принципа на *спомоществователство*. Според него „развитото общество не трябва да се меси в живота на слабо развитото общество, лишавайки го от неговите права, но то трябва по-скоро да го подкрепя в случай на нужда и да му помогне да координира своята дейност с тази на другите социални елементи на обществото с цел общото благо“⁷. 2431

1884 Бог не пожела да задържи за Себе Си упражняването на всяка власт. Той предава на всяко създание длъжностите, които то е способно да изпълнява според собствената му природа. Този начин на управление трябва да бъде подражаван в обществения живот. Отношението на Бога към управлението на света, което засвидетелства такова голямо зачитане на човешката свобода, би трябвало да 307

⁴ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 25: AAS 58 (1966) 1045.

⁵ IOANNES XIII, Litt. enc. *Mater et magistra*, 60: AAS 53 (1961) 416.

⁶ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 25: AAS 58 (1966) 1045-1046;

⁷ IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 16: AAS 83 (1991) 813.

IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 48: AAS 83 (1991) 854; вж. PIUS XI, Litt. enc. *Quadragesima anno*: AAS 23 (1931) 184-186.

302 вдъхне мъдрост на онези, които управляват човешките общности. Те трябва да се държат като посланици на Божието провидение.

1885 Принципът на спомоществователство се противопоставя на всички форми на колективизъм. Той уточнява границите на намесата на държавата. Той цели да установи хармония в отношенията между индивидите и обществата. Той се стреми да установи истински международен ред.

II. Вътрешно обръщане и общество

1779 1886 Обществото е необходимо за реализиране на човешкото призвание. За да се постигне тази цел, трябва да се зачита справедливата йерархия на ценностите, която „подчинява материалните и природните на вътрешните и духовните ценности“⁸:

2500 „Животът в обществото трябва да се разглежда преди всичко като реалност от духовен порядък. В действителност той е обмен на знания в светлината на истината, упражняване на права и изпълнение на задължения, импулс за търсене на моралното благо, общение в благородното наслаждаване на красивото във всичките му законни изрази, постоянно предразположение да се предава на ближния най-доброто от себе си и общ стремеж към постоянно духовно обогатяване. Това са ценностите, които трябва да въодушевяват и ориентират културната дейност, икономическия живот, социалната организация, движенията и политическите режими, законодателството и всички други изяви на социалния живот в неговото постоянно развитие.“⁹

909 1887 Преобръщането на средства и цели¹⁰, което води до разглеждане като последна цел на това, което е само средство за постигането му, или до разглеждане личностите само като средства за постигането на определена цел, създава несправедливи структури, които
1869 „правят трудно и практически невъзможно едно християнско поведение, съобразено със заповедите на Божествения Законодател“¹¹.

407 1888 Затова трябва да се прибегне към духовните и моралните способности на личността и към постоянната необходимост от нейното
1430 *вътрешно обръщане*, за да се получат социални промени, които

⁸ IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 36: AAS 83 (1991) 838.

⁹ IOANNES XXIII, Litt. enc. *Pacem in terris*, 36: AAS 55 (1963) 266.

¹⁰ Вж. IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 41: AAS 83 (1991) 844.

¹¹ PIUS XII, Nuntius radiophonicus (1 iunii 1941): AAS 33 (1941) 197.

действително да са € в помощ. Признатото предимство на обръщането на сърцето ни най-малко не изключва, а напротив, налага задължението да се внесат в институциите и в условията на живот, когато те предизвикват грях, подходящи преустройства, които да се съобразяват с правните норми и благоприятстват доброто, вместо да му пречат.¹²

1889 Без помощта на благодатта хората не биха „открили пътеката, често пъти тясна, между подлостта, отстъпваща пред злото и насилието, което, вярвайки, се бори против тях, всъщност ги утежнява“¹³. Това е пътят на любовта, т.е. любовта към Бога и към ближния. Любовта е най-голямата социална заповед. Тя зачита ближния и неговите права. Тя изисква практикуване на справедливостта и само тя ни прави способни за това. Тя вдъхва живот на себеотдаване: „Който поиска да спаси душата си, ще я погуби, а който я погуби, ще я оживи“ (Лук. 17, 33).

1825

Накратко

- 1890 Съществува известна прилика между единството на божествените лица и братството, което хората трябва да установят помежду си.
- 1891 За да се развива съобразно природата си, човешката личност се нуждае от социален живот. Някои общества като семейството и държавата съответстват по-непосредствено на човешката природа.
- 1892 Човешката личност е и трябва да бъде начало, субект и цел на всички обществени институции.¹⁴
- 1893 Трябва да се насърчава свободното и широко участие в асоциациите и институции.
- 1894 Според принципа на спомоществователството нито държавата, нито някоя по-голяма общност трябва да се намесва в инициативата и в отговорността на лицата и на междинните структури.

¹² Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 36: AAS 57 (1965) 42.

¹³ IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 25: AAS 83 (1991) 823.

¹⁴ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 25: AAS 58 (1966) 1045.

- 1895 *Обществото трябва да благоприятства за упражняването на добродетелите, а не да пречи на това. То трябва да се вдъхновява от една справедлива йерархия на ценностите.*
- 1896 *Там, където грехът покварява социалния климат, трябва да се призовават сърцата към вътрешно обръщане и към Божията благодат. Любовта води до справедливи реформи. Няма разрешение на социалния въпрос извън Евангелието.¹⁵*

Член 2

УЧАСТИЕТО В ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ

I. Властта

- 2234 1897 *„В обществото не би имало ред и плодотворност без хора, законно облечени с власт, които да осигуряват опазване на институциите и да се грижат в достатъчна степен за общото благо.“¹⁶*
„Власт“ се нарича качеството, по силата на което лица или институции издават закони и заповеди на хората и очакват послушание от тях.
- 1898 *„Всяка човешка общност се нуждае от власт, която да я управлява.“¹⁷* Тя има своето основание в човешката природа. Властта е необходима за единството на държавата. Ролята ѝ се състои в това да осигурява, доколкото това е възможно, общото благо на обществото.
- 2235 1899 *Властта, изисквана от моралния ред, идва от Бога: „Всяка душа да се подчинява на върховните власти, защото няма власт, която да не е от Бога; и каквито власти има, те са от Бога наредени. Затова, който се противи на властта, противи се на Божията наредба. А ония, които се противят, ще навлекат върху себе си осъждане“ (Рим. 13, 1-2)¹⁸*
- 2238 1900 *Дългът на послушание налага на всички да отдават дължимата почит и уважение на властта и да обграждат с респект, признателност и благоволение според заслугите им лицата, които са натоварени с нея.*

¹⁵ Вж. IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 5: AAS 83 (1991) 800.

¹⁶ IOANNES XXIII, Litt. enc. *Pacern in terns*, 46: AAS 55 (1963) 269.

¹⁷ Вж. LEO XIII, Litt. enc. *Diuturnum illud*: Leonis XIII Acta 2, 271; Id., Litt. enc. *Immortale Dei*: Leonis XIII Acta 5, 120.

¹⁸ Вж. *1 Петр.* 2, 13-17.

Под перото на Папа св. Климент Римски намираме една стара молитва на Църквата за политическата власт¹⁹: 2240

„Дай им, Господи, здраве, мир, съгласие, устойчивост, за да упражняват безпрепятствено властта, която Ти им даде. Именно Ти, Господи, Царю Небесен на вековете, Си, Който даваши на синовете човешки слава, чест и власт над земните неща. Ръководи, Господи, техните решения според това, което е добро, което е приятно за Твоите очи, за да бъдат достойни за Твоето благоволение, като упражняват с благочестие, с мир и снизхождение властта, която Ти им даде.“²⁰

1901 Ако властта води към реда, установен от Бога, „определението на политическите режими, както и определението на техните управници, трябва да бъдат предоставени на свободната воля на гражданите“²¹.

Разнообразието на политическите режими е морално допустимо, стига те да се стремят към законното благо на общността, която ги е избрала. Режими, чиято природа противоречи на естествения закон, на общественния ред и на основните права на личността, не могат да осъществят общото благо на народите, над които са се наложили. 2242

1902 Властта не извлича от само себе си своята морална законност. Тя не трябва да се отнася деспотично, а да действа за общото благо като морална сила, основана на свободата и на чувството за отговорност²²: 1930

„Човешкото законодателство придобива характера на закон, когато е съобразено със здравия разсъдък; от това се вижда, че тя черпи силата си от вечния Закон. Когато излезе от рамките на разума, то трябва да се обяви за несправедливо, тъй като тогава не отговаря на понятието за Закона и е по-скоро форма на насилие.“²³ 1951

1903 Властта се упражнява законно само ако търси общото благо на дадена група и ако прилага морално позволени средства за достигането му. Издадените от управниците несправедливи наредби и закони, противоречащи на моралното право, не могат да наложат задължения върху съвестите. „В такъв случай властта престава да бъде авторитет и се изражда в насилие.“²⁴ 2242

¹⁹ Вж. още в *1 Тим.* 2, 1-2.

²⁰ SANCTUS CLEMENS ROMANUM, *Epistula ad Corinthios*, 61, 1-2: SC 167, 198-200 (FUNK 1, 178-180).

²¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 74: AAS 58 (1966) 1096.

²² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 74: AAS 58 (1966) 1096.

²³ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 1-2, q. 93, a. 3, ad 2: Ed. Leon. 7, 164.

²⁴ IOANES XXIII, Litt. enc. *Pacem in terris*, 51: AAS 55 (1963) 271.

1904 „За предпочитане е всяка власт да бъде уравнивявана от други власти и от други компетентни органи, които да я държат в справедливи граници. Това е именно принципът на „правовата държава“, в която върховната власт принадлежи на закона, а не на своеволито на хората“²⁵.

II. Общото благо

801 1905 Съобразно социалната природа на човека благо на всеки е
1881 свързано непременно с общото благо. То може да бъде определено само в съотношение с човешката личност:

„Не живеете изолирани, сами за себе си, откъснати, като че ли сте вече оправдани, а се събирайте, за да търсите заедно общия интерес.“²⁶

1906 Под общо благо се разбира „съвкупността от социални условия, които позволяват както на групите, така и на всеки от членовете им да достигнат пълно и по-бързо собственото си съвършенство“²⁷. Общото благо засяга живота на всеки. То изисква благоразумие от всички и най-вече от тези, които упражняват властта. То съдържа *три важни елемента*:

1929 1907 То предполага на първо място *уважение на личността*. В името на общото благо обществените власти са длъжни да спазват основните и неприкосновени права на човешката личност. Обществото е длъжно да даде възможност на всеки от членовете си да осъществи своето призвание. В частност общото благо се състои в условията за упражняване на естествените свободи, които са необходими, за да се разгърне напълно човешкото призвание „като: правото да се действа по съвест, правото на закрила на личния живот и справедливата свобода, включително и религиозната“²⁸.

2441 1908 На второ място общото благо изисква *обществено благополучие и развитие* на самата група. Развитieto включва всички социални задължения. Наистина на властта принадлежи правото да се разпорежда в името на общото благо между различните частни ин-

²⁵ IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 44: AAS 83 (1991) 848.

²⁶ *Epistula Pseudo Barnabae*, 4. 10: SC 172, 100-102 (FUNK 1, 48).

²⁷ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 26: AAS 58 (1966) 1046; вж. *Ibid.*, 74: AAS 58 (1966) 1096.

²⁸ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 26: AAS 58 (1966) 1046.

тереси. Но тя трябва да направи достъпно за всеки това, от което личността се нуждае, за да води нормален човешки живот: храна, облекло, здраве, труд, образование, култура, подходяща информация, правото да създаде семейство²⁹ и т.н.

1909 Общото благо включва също и *мира*, т.е. трайност и *сигурност* на един справедлив ред. Предполага се следователно, че властта осигурява с честни средства сигурността на обществото и на членовете му. Установява правото на законна лична и колективна отбрана. 2304
2310

1910 Ако всяко човешко общество притежава някое общо благо, позволяващо му да се самоосъзнава като такова, това благо намира своята пълна реализация в *политическата общност*. Държавата трябва да защитава и да увеличава общото благо на обществото, на гражданите и междинните структури. 2244

1911 Човешките взаимовръзки се разширяват. Те се простират малко по малко по цялата земя. Единството на човешкото семейство, което свързва същества, радващи се на естествено равно достойнство, означава, че съществува едно *универсално общо благо*. Това всемирно общо благо изисква организация на общността на нациите, способна да „осигури грижи за различните нужди на хората както в социалния живот (хранене, здраве, образование...), така също и в много особени случаи, които могат да се появят някъде (например: да се притече на нуждите на бежанци, на помощ на преселници и на техните семейства...)“³⁰. 2438

1912 Общото благо е винаги ориентирано към прогреса на личностите: „Редът на нещата трябва да е подчинен на реда на личностите, а не обратно.“³¹ Този ред се основава на истината, той се изгражда в справедливостта и се оживява от любовта. 1881

III. Отговорност и участие

1913 Участието е доброволно и великодушно ангажиране на личността в социалните взаимоотношения. Необходимо е всички да участват, всеки според мястото, което заема, и ролята, която изпълнява,

²⁹ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 26: AAS 58 (1966) 1046.

³⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 84: AAS 58 (1966) 1107.

³¹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 26: AAS 58 (1966) 1047.

за увеличаването на общото благо. Това задължение е свързано с достойнството на човешката личност.

1734 1914 Участието се осъществява предимно в поемане задължения в области, за които се носи *лична отговорност*: чрез грижата за възпитанието в семейството, чрез съзнателност в работата човек участва в благо на ближния и на обществото.³²

2239 1915 Гражданите са длъжни да участват според възможностите си активно в *обществения живот*. Начините на това участие могат да бъдат различни според страната или културата. „Похвален е начинът на действие на нациите, у които възможно най-голям брой граждани участват в обществените дела в условията на истинска свобода.“³³

1888 1916 Участието на всички в прилагане на дело на общото благо съдържа като всеки етичен дълг едно непрекъснато подновявано *вътрешно обръщане* на социалните партньори. Измамата и другите прояви на нечестност, с които някои избягват ударите на закона и обществените задължения, трябва да бъдат непоколебимо осъждани, защото са несъвместими с изискванията на справедливостта. Хората трябва да се заемат с укрепването на институциите, които подобряват условията на човешкия живот.³⁴

1818 1917 Тези, които са натоварени с власт, трябва да затвърдяват ценностите, които привличат доверието на членовете на групите, и да ги стимулират да се поставят в услуга на себеподобните им. Участието започва с възпитанието и културата. „С право може да се мисли, че бъдещето е в ръцете на онези, които са съумели да дадат на бъдещите поколения основание да живеят и да се надяват.“³⁵

Накратко

1918 „*Няма власт, която да не е от Бога; и каквито власти има, те са от Бога наредени*“ (Рим. 13,1).

1919 *Всяка човешка общност се нуждае от власт, за да се задържи и да се развива.*

³² Вж. IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Centesimus annus*, 43: AAS 83 (1991) 847.

³³ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 31: AAS 58 (1966) 1050.

³⁴ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 30: AAS 58 (1966) 1049.

³⁵ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 31: AAS 58 (1966) 1050.

- 1920 *„Политическата общност и обществената власт имат основата си в човешката природа и затова принадлежат към определения от Бога ред.“³⁶*
- 1921 *Властта се упражнява законно, ако се стреми към постигане на общото благо на обществото. За да го постигне, тя трябва да употребява морално приемливи средства.*
- 1922 *Разнообразието на политическите режими е законно, при условие че те се стремят към благо за обществото.*
- 1923 *Политическата власт трябва да се простира в границите на моралния ред и да гарантира условия за упражняване на свободата.*
- 1924 *Общото благо съдържа „в себе си ония социални условия, които позволяват на групите и личностите да достигнат съвършенството по-цялостно и по-бързо“³⁷.*
- 1925 *Общото благо съдържа три важни елемента: зачитане и повишаване на основните човешки права; благополучие и развитие на духовните и земните обществени блага; мир и сигурност на групите и членовете им.*
- 1926 *Достойнството на човешката личност съдържа търсене на общото благо. Всеки трябва да е загрижен да поощрява и подкрепя институциите, които подобряват условията на човешкия живот.*
- 1927 *Държавата трябва да защитава и да увеличава общото благо на гражданското общество. Общото благо на човешкото семейство изисква международна обществена организация.*

Член 3

СОЦИАЛНАТА СПРАВЕДЛИВОСТ

1928 *Обществото осигурява социална справедливост, когато създава условия, позволяващи на сдруженията и на отделните лица да придобиват дължимото им според тяхната природа и призвание. Социалната справедливост е свързана с общото благо и с упражняването на властта.*

2832

³⁶ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 74: AAS 58 (1966) 1096.

³⁷ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 26: AAS 58 (1966) 1046.

I. Уважението към човешката личност

1881 1929 Социална справедливост може да се получи само в безпределното уважение към достойнство на човека. Личността е върховна цел на обществото, което ѝ е подчинено:

„Защитата и издигането на човешкото достойнство са ни поверени от Създателя. Във всички исторически условия мъжете и жените са безусловно отговорни и длъжници към Него.“³⁸

1700 1930 Уважението на човешката личност съдържа правата, които произлизат от нейното достойнство като създание. Тези права предшестват обществото и му се налагат. Те са основата на моралната законност на всяка власт: когато ги осмива или отказва да ги признае в своето положително законодателство, обществото елиминира своята собствена морална законност.³⁹ Власт без уважение към личността може да се крепи само на сила или насилие, за да получи подчинение на поданиците си. Църквата е задължена да напомня на хората с добра воля тези права и да ги разграничава от произволните и погрешни искания.

2212 1931 Уважението към човешката личност се изразява в спазването на принципа: „Всеки без изключение да гледа на ближния си като на „едно друго аз“. Човек трябва да държи сметка преди всичко за собственото си съществуване и за средствата, необходими, за да живее достойно.“⁴⁰ Никое законодателство само по себе си не е в състояние да премахне страха, предразсъдъците, поведението на гордост и на егоизъм, които са пречка за установяване на истински братски общества. Тези отношения се превъзможват само с любовта, която вижда във всеки човек „ближен“, брат.

2449 1932 Дългът да станеш близък на ближния и да му служиш активно е още по-належащ, когато последният е по-ощетен в каквато и да е област. „Доколкото сте сторили *това* на едного от тия Мои най-малки братя, Мене сте го сторили“ (Мат. 25, 40).

1933 Същото това задължение обхваща и тези, които мислят и действат различно от нас. Учението на Христос повелява дори искане на прошка

³⁸ IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Sollicitudo rei socialis*, 47: AAS 80 (1988) 581.

³⁹ Вж. IOANNES XXIII, Litt. enc. *Pacem in ternis*, 61: AAS 55 (1963) 274.

⁴⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 27: AAS 58 (1966) 1047.

за обидите. То разпростира заповедта на любовта, която принадлежи на Новия Закон, до всички врагове.⁴¹ Освобождаването в Евангелския дух е несъвместимо с омразата към врага като личност, но е съвместимо с омразата към злото, което той върши като враг. 2303

II. Равенство и различия между хората

1934 Създадени по образ на единствения Бог, дарени също с разумна душа, всички хора имат една и съща природа и един и същ произход. Изкупени от саможертвата на Христос, всички са призвани да участват в същото Божествено блаженство: всички притежават равно достойнство. 225

1935 Равенството между хората се състои по същество в личното им достойнство и правата, които произлизат от него: 357

„Всяка форма на дискриминация, засягаща основните права на личността, назависимо дали е основана на пол, раса, цвят на кожата, социални условия, език или религия, трябва да бъде отхвърлена като противоречаща на Божия план.“⁴²

1936 Идвайки в света, човек не разполага с всичко, което е необходимо за развитието на неговия телесен и духовен живот. Той се нуждае от другите. Явяват се разлики, свързани с възрастта, физическите възможности, умствените и моралните способности, с богатствата⁴³, с които всеки е облагодетелстван. „Талантите“ не са разпределени еднакво.⁴⁴ 1879

1937 Тези различия принадлежат на Божия план, който иска всеки да получи от ближния това, което му е необходимо; и онези, които разполагат с особени „дарове“, да предоставят благата на тези, които се нуждаят от тях. Различията насърчават и често задължават хората към великодушие, към доброжелателство и към споделяне; те подтикват културите да се обогатяват взаимно: 340 791 1202

„Аз не давам всички добродетели еднакво на всеки... Има много, които разпределям така: това на един, това на друг... на един – любов; на друг – справедливост; на този – смирение, на онзи – гореща вяра. ... Що се отнася до земните блага, за нещата, необходими за човешкия живот, Аз ги разпределих с най-голямо неравенство и не поисках възможност

⁴¹ Вж. *Мат.* 5, 43-44.

⁴² CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 29: AAS 58 (1966) 1048-1049.

⁴³ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 29: AAS 58 (1966) 1048.

⁴⁴ Вж. *Мат.* 25, 14-30; *Лук.* 19, 11-27.

да притежава всичко, що му бе необходимо, за да имат хората случай по необходимост да практикуват любовта едни спрямо други... Аз исках да се нуждаят едни от други и да бъдат мои посланици за разпределяне на богатите и даровете, които са получили от Мен.⁴⁵

- 2437 1938 Съществуват също *несправедливи неравенства*, които поразяват милиони мъже и жени. Те са в явно противоречие с Евангелието:

2317 „Равното достойнство на хората изисква да се достигне до по-справедливи и по-човешки условия на живот. Прекомерните икономически и социални неравенства между членовете на едно само човешко семейство или между народите предизвикват скандал. Те са пречка за социалната справедливост, равенството и достойнството на човешката личност, както и на социалния и международния мир.“⁴⁶

III. Човешката солидарност

- 2213 1939 Принципът на солидарност, означен още с името „приятелство“, „социално милосърдие“, е едно непосредствено изискване на човешкото и християнското братство:

360 „Широко разпространена днес грешка е забравянето на този закон за човешката солидарност и любов, диктуван и наложен както от първоначалното общество и от равенството на разумната природа при всички хора, независимо към какъв народ принадлежат, така и чрез жертвата, принесена от Исус Христос пред олтара на Кръста на своя Небесен Отец за изкупление на грешното човечество.“⁴⁸

- 2402 1940 Солидарността се проявява на първо място в разпределението на богатата и възнаграждението на труда. Тя предполага също и усилие в полза на един по справедлив социален ред, в който противоречията ще бъдат по-добре изгладени и конфликтите ще намерят по-лесно справедливото си разрешение.

- 2317 1941 Социално-икономическите проблеми могат да бъдат разрешени само с помощта на всички форми на солидарност: солидарност на бедните помежду им; на богатите с бедните; на трудещите се помежду им; на работодателите със служителите в предприятията; солидарност между

⁴⁵ SANCTA CATHARINA SENENSIS, *Il dialogo della Divina provvidenza*, 7: ed. G. Cavallini (Roma 1995) p. 23-24.

⁴⁶ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 29: AAS 58 (1966) 1049.

⁴⁷ Вж. IOANNES PAULUS II, Litt. enc. *Sollicitudo rei socialis*, 38-40: AAS 80 (1988) 564-569: Id., Litt. enc. *Centesimus annus*, 10: AAS 83 (1991) 805-806.

⁴⁸ PIUS XII, Litt. enc. *Summi Pontificatus*: AAS 31 (1939) 426.

нациите и народите. Международната солидарност е едно изискване за морален ред, от който отчасти зависи световният мир.

1942 Добродетелта на солидарността надхвърля материалните блага. Разпространявайки духовните блага на вярата, Църквата допринася освен това и за увеличаването и развитието на земните блага, за които тя често е откривала нови пътища. Така се осъществява през вековете Словото на Господа: „Но първом търсете Царството на Бога и Неговата правда, и всичко останало ще ви се придаде“ (Мат. 6, 33):

1887

2632

„От две хиляди години живее и постоянства в душата на Църквата това чувство, което е подтиквало и все още подтиква душите към героизъм и милосърдие: монасите земеделци, освободителите на роби, лечителите на болни, посланиците на вярата, на цивилизацията, на науката, на всички поколения и на всички народи, с цел да създадат социални условия, годни да дадат на всички един достоен за човека и за християнина живот.“⁴⁹

Накратко

1943 *Обществото обезпечава социалната справедливост, като осигурява условия, позволяващи на сдруженията и на отделната личност да получат дължимото.*

1944 *Уважението към човешката личност гледа на ближния като на „самия себе си“. То предполага зачитане на основните права, които произтичат от вътрешното достойнство на личността.*

1945 *Равенството между хората засяга личното им достойнство и правата, които произтичат от него.*

1946 *Разликите между хората принадлежат на Божия план, който иска ние да имаме нужда едни от други. Те трябва да насърчават любовта.*

1947 *Равното достойнство на човешките личности изисква усилие, за да се намалят прекомерните социални и икономически неравенства. То подтиква към премахване несправедливите неравенства.*

1948 *Солидарността е висша християнска добродетел. Тя осъществява разпределянето по-скоро на духовните, отколкото на материалните блага.*

⁴⁹ Pius XII, *Nuntius radiophonicus* (1 iunii 1941): AAS 33 (1941) 204.